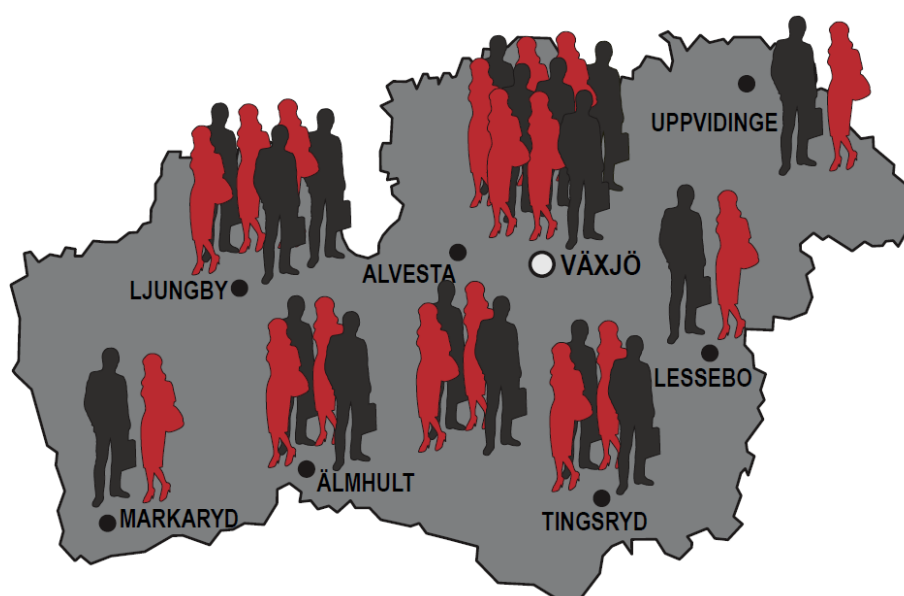

Slutrapport Jämställd tillväxt i Kronobergs län 2011 – 2013

**TILLVÄXT
VERKET**

www.kronoberg.winnet.se
Monica Gustavsson, Ulla-Britt Holmberg

Innehållsförteckning

	sida
1. Beskrivning av projektet/bakgrund	1
1.1 Val av insatsområde	1
2. Jämställd tillväxt 2011-07-01 – 2013-03-31	2
2.1 Syfte	2
2.2 Mål	2
2.3 Målgrupp	2
3. Tilläggsansökan – Verksamhetsbidrag	2
4. Aktiviteter för att nå målen	3
4.1 Öka tillväxtaktörernas kunskap om kvinnors kompetens och hur denna kompetens kan användas för tillväxt	3
4.2 Öka tillväxtaktörernas kunskap om hur de offentliga medlen kan användas på ett sätt som gör att kvinnors kompetens utgör förutsättningen för projektet	3
4.3 Öka kunskapen om medfinansieringsproblematiken hos tillväxtaktörerna	3
4.4 Enkätundersökning	3
4.5 Nätverksträffar	4
4.6 Konferens 2012-03-01 ”Jämställdhet som motor för tillväxt”	4
4.7 Konferens 2012-12-06 ”Forskning företagande och praktik	5
4.8 Konferens 2013-03-20 ”Genus, entreprenörskap och hälsa i ett lokalt och nationellt perspektiv	5 – 6
4.9 Digitalt entreprenörskap 2013-03-08	7
5. Jämställd tillväxt i Kronoberg – Resultat	7
5.1 Öka tillväxtaktörernas kunskap om kvinnors kompetens och hur denna kompetens kan användas för tillväxt	7
5.2 Öka tillväxtaktörernas kunskap om hur de offentliga medlen kan användas på ett sätt som gör att kvinnors kompetens utgör förutsättningen för projektet	7
5.2.1 Syfte och frågeställningar	8
5.2.2 Kvinnors företagande	8
5.2.3 Intervjuer med företagande kvinnor	8
5.3 Öka kunskapen om medfinansieringsproblematiken hos tillväxtaktörerna	9
5.3.1 Nätverk	10
5.3.2 Statistik	10 – 11
5.3.3 Studier om kvinnors företagande	12
5.3.4 Projektiden	12
5.4 Enkätundersökning	13
5.5 Konferens 2013-03-20 ”Genus, entreprenörskap och hälsa i ett lokalt och nationellt perspektiv	13
6. Indikatorer	13
7. Partnerskap	14
8. Slutsatser	14

2013-03-27

**Slutrapport Jämställd tillväxt i Kronobergs län 2011 – 2013 ID nr. 160671 och
Tilläggsansökan ID nr. 168450**

1. Beskrivning av projektet/bakgrund

1.1 Val av insatsområde

Winnet Kronoberg (Qvinnor på G) valde att ansöka om verksamhetsbidrag för insatsområdet ”Entreprenörskap och innovativa miljöer i Kronobergs län och dess mål 1:1 ” Inom de regionala prioriteringarna synliggöra kvinnors villkor och öka kvinnors inflytande”. I arbetet skulle ingå att bidra till jämställdhet inom insatsområdena ”Landsbygdsutveckling i Kronobergs län” och ”Strategiskt gränsöverskridande samarbete mellan Winnet Kronoberg och andra föreningar och organisationer som arbetar med jämställdhet och hållbarhet i tillväxtfrågor. Winnet Kronoberg såg att arbetet med att utveckla entreprenörskap och innovationer gavs mycket bättre förutsättningar för att lyckas om samarbete och erfarenhetsutbyte över läns- och landsgränserna samt mellan stad och landsbygd utvecklades. Därför såg Winnet Kronoberg insatsområdena ”gränsöverskridande samarbete” och ”landsbygdsutveckling” som underordnade insatsområdet ”Entreprenörskap och innovativa miljöer”.

Winnet Kronoberg såg en allvarlig brist i det regionala tillväxtarbetet nämligen att regionen inte systematiskt verkade för att kvinnors högre utbildning skulle användas i arbete att försörja sig på. Många välutbildade kvinnor försörjer sig på helt andra arbeten än det de utbildat sig till, vilket Winnet Kronoberg uppmärksammat i sina många möten med kvinnor under en 20-årsperiod. I tillväxtarbetet borde man ha som en självklar del att bredda arbetsmarknaden och se till att kvinnors utbildning kommer till användning i arbete att försörja sig på. För många kvinnor lönar sig alltså inte utbildning.

Ytterligare konstaterades att de offentliga utvecklingsmedlen för den regionala utvecklingen som ska bidra till ökad sysselsättning och ökad konkurrenskraft kommer i alltför liten utsträckning kvinnor till del. En del av orsakerna är att strategidokumentens texter appellerar mer till de av tradition mansdominerade branscherna och intresseområdena än de kvinnodominerade.

Det visade sig också att innovationspolitiken av tradition prioriterar de stora industriella företagens behov av successiva förbättringar än det riktiga nytänkandet. I denna prioritering ligger att företagen har möjlighet att gå in med en stor andel privat medfinansiering till förbättringsprojekten. Och detta sätt att angripa utvecklingen av innovationer överförs sedan till små företag och enskilda personer som förutsätts ha lika stora möjligheter till privat medfinansiering som de stora företagen.

Genom att prioritera projekt där kvinnors kunskap och kompetens används skulle möjligheterna för tillväxt i länet ökat. Samverkan med tillväxtaktörer, universitetet, organisationer, föreningar och grupper av kvinnor är brett och finns med i planeringen för ”Jämställd tillväxt i Kronobergs län”.

2. Jämställd tillväxt 2011-07-01 – 2013-03-31

2.1 Syfte

med projekt Jämställd tillväxt i Kronobergs län är att 1) Kvinnors kompetens ska användas mer på arbetsmarknaden och i näringslivet. 2) Kvinnor ska ha del av samhällets utvecklings- och innovationsmedel i sådan andel som de utgör av befolkningen. 3) Kraven på privat medfinansiering ska mildras.

2.2 Mål

Målet med projekt Jämställd tillväxt i Kronobergs län är att 1) Öka tillväxtaktörers kunskap om kvinnors kompetens och hur denna kompetens kan användas för tillväxt. 2) Öka tillväxtaktörernas kunskap om hur de offentliga utvecklingsmedlen kan användas på ett sätt som gör att kvinnors kompetens utgör förutsättningen för projektet. 3) Öka kunskapen om medfinansieringsproblematiken hos tillväxtaktörerna.

2.3 Målgrupp

Tillväxtaktörer, dvs styrelseledamöter/ersättare, och fullmäktigeledamöter, samt tjänstemännen inom regional utveckling i Regionförbundet södra Småland, kommunstyrelseledamöter/ersättare i länets samtliga kommuner, näringslivschefer och deras medarbetare i länets samtliga kommuner, Almis personal, nyckelpersoner inom LRF och Länsbygderådet, regiondirektören och styrelseledamöter hos Företagarna Kronoberg, tjänstemän hos Länsstyrelsen i Kronobergs län, som arbetar med frågor om landsbygdsutveckling, regional utveckling och jämställdhet, partnerskap och tjänstemän i Leaderområdet där Kronoberg ingår, partnerskapen och tjänstemännen i Strukturfonden Småland och Öarna liksom de för ESF-rådet och personal hos Arbetsförmedlingarna i länet.

3. Tilläggsansökan-Verksamhetsbidrag

Winnet Kronoberg ansökte om och fick ytterligare medel till projektet.

Vi ville utöka studien av tillväxtaktörerna, som gjorts av forskarna vid Linnéuniversitetet och göra en studie som undersöker hur situationen upplevs av de kvinnor som vill verka som företagare i regionen. Vi menade att om den tillväxtpotential som ligger i kvinnors företagande ska kunna tillvaratas så behövs bättre kännedom om hur kvinnorna förhåller sig till hinder och möjligheter i sin verksamhet.

Syftet med studien var att undersöka dessa kvinnor i Kronobergs läns erfarenheter av att samarbeta med länets tillväxtaktörer. Målet var att få reda på hur kvinnor som företagare och entreprenörer ser på betingelserna för sin verksamhet och på relationen till tillväxtaktörer.

Regionförbundets resurscentrum ville genomföra fyra utvecklingsdagar för förtroendevalda i Kronobergs län.

Syftet var att bidra till kunskapsförmedling och kunskapsutveckling kring genus och jämställdhet för förtroendevalda. Målet var att stärka de förtroendevaldas genus, jämställdhet och mångfaldskompetens samt ge dem möjlighet att tillsammans över parti- och blockgränser

reflektera över dessa frågor och det politiska samspelet. Detta för att öka medvetenheten, kunskapen och särskilt synliggöra kvinnors villkor och öka kvinnors inflytande. I första hand inom kluster, innovativa miljöer, entreprenörskap och tillväxt.

4. Aktiviteter för att nå målen

4.1 Öka tillväxtaktörers kunskap om kvinnors kompetens och hur denna kompetens kan användas för tillväxt

Kartläggning av kvinnors kompetens gjordes med statistik från Linnéuniversitetet på disputerade och statistik från Arbetsförmedlingen med arbetssökandes utbildning och vilket arbetsområde man sökte. I Regionfakta söktes statistik från länet och kommunerna för att se på detta ur ett jämställdhetsperspektiv för att få reda på om kvinnors högre utbildning användes i arbete att försörja sig på i länet.

Samtidigt pågick en större undersökning av Länsstyrelsen och Regionförbundet södra Småland med samma frågeställningar. Delar av denna presenterades vid konferensen Investering för tillväxt, den 1 mars 2012. Eftersom resurscentrat vid Regionförbundet hade fått medel till samma uppdrag som Winnet Kronoberg har hela tiden skett ett nära samarbete. Så också inför konferensen Investering för tillväxt. Projektledarna för Winnet Kronoberg och för Resurscentrum på Regionförbundet förmedlade på konferensen läget i länet, som framgick av statistiken och kommenterade densamma.

Kartläggningen har förmedlats till Winnet Kronobergs partnerskap och styrelse, där den varit föremål för diskussioner. Den har också tagits upp på nätverksträffar, jämställdhetsråd och vid möten med Winnet organisationen nationellt och internationellt.

4.2 Öka tillväxtaktörernas kunskap om hur de offentliga utvecklingsmedlen kan användas på ett sätt som gör att kvinnors kompetens utgör förutsättningen för projektet

Forskare vid Linnéuniversitetet genomförde en intervjuundersökning för att undersöka tillväxtaktörernas syn på möjligheter och hinder för kvinnors företagande och fördelningen av de regionala tillväxtmedlen i Kronobergs län. En presentation av resultatet genomfördes på slutkonferensen 6 december 2012 och ytterligare en presentation gjordes vid konferensen 2013-03-20, på Linnéuniversitetet, se 4.9. Totalt har tolv företrädare för tillväxtaktörer intervjuats och fem företagarkvinnor.

Metoden har varit semistrukturerade intervjuer med på förhand bestämda frågor som har gett möjlighet att vidareutveckla svaren.

4.3 Öka kunskapen om medfinansieringsproblematiken hos tillväxtaktörerna.

Fakta inhämtades till undersökningen om kvinnor hindras när de söker offentliga utvecklingsmedel p.g.a. krav på medfinansiering från de regionala tillväxtaktörerna. Intervju gjordes med Almi och med Länsstyrelsens ansvariga för de regionala tillväxtmedlen.

4.4 Enkätundersökning

En enkät gällande jämställd tillväxt skickades via mail ut till länets tillväxtaktörer. Enkäten fick efter första utskicket omarbetas, då det dels kom in väldigt få svar och dels många frågor ang. enkätens utformning. Enkäten(149 st) skickades efter omarbetning ut och ett 30-tal svar kom in.

4.5 Nätverksträffar

Då nätverksträffarna utformade sig så att samtliga tre delmål diskuterades under träffarna redogörs här för dessa gemensamt. Nätverksträffarna ägde rum hos kvinnor som har företag inom kreativa näringar, mode, IT, hälsa, turism och café/restaurang. Träffarna var jämt fördelade över länet.

1) Kvinnors kunskap och kompetens

Utbildning och kompetensutveckling anges som viktiga faktorer i kvinnors företagande. IT och sociala mediers betydelse har också en stor betydelse för att man ska kunna vara framgångsrik i sitt företagande. Det är viktigt att synas, att veta hur man marknadsför sig och vilka som är de "rätta" kunderna. Ett bra nätverk, mentorsskap, att stötta varandra och ge idéer är sådant som kvinnorna hela tiden för fram.

2) Kvinnors del av de offentliga utvecklingsmedlen

Villkoren för kvinnors företagande ser annorlunda ut än för mäns. När kvinnor söker medel för att starta eller utveckla sitt företag får de höra att de verkar i "fel" branscher, det är inga "riktiga" jobb. Kvinnor har svårt att leva på sin verksamhet. De får ofta ha sitt företagande vid sidan om ett annat s.k. "riktigt jobb" och de är beroende av mannens försörjning. Kvinnorna efterfrågar att offentliga aktörer uppmärksammar deras situation och avsätter medel för att stötta deras företagande. De betonar vikten av att få hjälp av offentliga aktörer när man ska söka medel. Synen på kvinnors företagande behöver ändras så de områden som kvinnor vill verka inom anses lika viktiga som de s.k. "riktiga jobben".

3) Kvinnors ekonomi

Kvinnor har svårt att leva på sitt företagande. Kvinnor har lägre lön och mindre förmögenhet än män. När de vill starta eller utveckla sitt företag har de svårare att få lån hos banken eller andra offentliga finansiärer och de har svårare att få fram medel för medfinansiering. Ändå handlar det ofta inte om stora summor, som man vill låna, men finansiären tror inte på idén.

4.6. Konferens 2012-03-01 "Jämställdhet som motor för tillväxt"

Heldagskonferens på Kök 11 i Växjö med tema "Jämställdhet som motor för tillväxt" arrangerad i samverkan med Regionförbundet södra Smålands Resurscentrum. Deltagare (c. 80) var från resurscentra, kommuner i länet, Landstinget, Länsstyrelsen, fackliga organisationer, Jämställdhetsrådet, banker, egna företagare och Tillväxtverket. Moderator var Alexandra Pascalidou. Karin Hopstadius, Länsstyrelsen presenterade jämställdhetsstatistik från länet. Markus Burman, SWECO, följeforskare till det nationella resurscentraprogrammet visade på att jämställdhetens positiva effekter är mycket tydliga. Rosi Hoffer, Tillväxtverket, berättade om sin rapport "Att välja jämställdhet", som handlar om jämställdhetsperspektivet i det regionala tillväxtarbetet. Rapporten finns på Tillväxtverkets hemsida. Torbjörn Messing, SKL, talade om jämställdhetsintegrering – strategier för utveckling i kommuner och landsting. Kristina Tannerfalk, Växjö kommun, berättade om ett jämställdhetsprojekt i skolan, som slagit mycket väl ut.

4.7 Konferens 2012-12-06 "Forskning, företagande och praktik"

Heldagskonferens med tema "Forskning, företagande och praktik" på Växjö Konsert-och Kongresshus arrangerad i samverkan med Regionförbundet södra Smålands Resurscentrum. Deltagare (c. 60) var från resurscentra, kommuner i länet, Landstinget, Länsstyrelsen, fackliga organisationer, Jämställdhetsrådet, egna företagare, Linnéuniversitetet, Drivhuset m.fl. Moderator var Magdalena in de Betou. Per Grankvist, talare, skribent och författare talade om "Konsten att förena hållbarhet och lönsamhet". Han talade om företagande i ett hållbart perspektiv, såväl vad gäller miljö som människor. Det fanns ett stort antal seminarier att välja mellan som "Jämställd industri – en utopi" med Emanuelle Sylvain, som är författare till boken "Kvinnor, män och maskiner". "Mångfaldscertifiering i Kronoberg", Malin Olsson, "Vilka högstskoleutbildade blir företagare?" Caroline Berggren, forskare, Göteborgs universitet. "Entreprenörer i livsmedelsbranschen", Torbjörn Blom, Malmö högskola hade gjort en studie om villkor för företagare i gröna näringar/livsmedelsbranschen, som visade att genus och jämställdhetsperspektiv saknas och att detta inte är någon framtidsbransch. Eva Valente, egen företagare med trasmattor som affärsidé. Hon säljer dessa över hela världen via sin hemsida. Rickard Ulmestig, Linnéuniversitetet talade om "Entreprenörskap mellan välfärdssystemen och en föränderlig arbetsmarknad". Christer Foghagen talade om kvinnors företagande på Öland med lokala genuskontrakt och Charlotte Silander talade om studien "Bilder av kvinnors företagande i Kronobergs län", som görs på uppdrag av Winnet Kronoberg.

Ett antal UF-företagare och några kvinnor, som är företagare presenterade sig och sin verksamhet i pauserna.

4.8. Konferens 2013-03-20 "Genus, entreprenörskap och hälsa i ett lokalt och nationellt perspektiv"

Heldagskonferens med tema "Genus, entreprenörskap och hälsa i ett lokalt och nationellt perspektiv". Konferensen arrangerades av Genusvetenskap vid Linnéuniversitetet på uppdrag av Winnet Kronoberg. Till konferensen hade inbjudan gått ut brett till forskarnätverk, resurscentra och beslutsfattare. Politiskt valda i kommunfullmäktige i alla åtta kommuner i länet, Regionförbundet södra Småland, Länsstyrelsen, Landstinget, Almi, Coompanion, m.fl. tillväxtaktörer var inbjudna.

På programmet fanns Malin Lindberg, Luleå tekniska högskola som talade på temat "Genus och innovation i teori och praktik: samverkan mellan forskare och samhälle". Hon började med att tala om begreppet innovation, vilket ex.vis är nya varor, tjänster, metoder och relationer som kommer till nytta i samhället. Innovationer ger förnyelse som ger tillväxt som i sin tur ger välfärd. Det finns tre olika innovationer enligt Malin, organisatoriska, sociala och tekniska, vilka alla tre behövs. Jämställdhet är en väg till innovation för fler människors kompetens tas då tillvara. Vi får mera attraktiva företag, städer och regioner, enligt Malin. Vi får en ökad förmåga att konkurrera om välutbildad personal och vi får mångfald som en drivkraft för kreativitet och innovationer. Det har forskats om genusmönster i innovationer där man sätter att: 1) Mansdominerade nätverk och branscher har prioriterats i fördelningen av offentliga medel till innovationsnätverk 2) Vissa aktörer, branscher och innovationer har exkluderats från innovationsnätverken och fått en liten del av medlen 3) Tekniska innovationer har prioriterats i fördelningen av offentliga medel till industriella nätverk snarare

än tjänstenätverk. Detta stämmer med de mansdominerade branscher som finns i Kronobergs län, de är starka och statligt subventionerade. Malin säger att kreativa näringar också kan växa om medel ges. I de politiska prioriteringarna av innovationer går 49 % till industri/tillverkning, 29 % till ny teknik och 22 % till service/upplevelser, där många kvinnor finns (50 %). Vad som behöver förändras 1) satsa på fler olika typer av aktörer och branscher, 2) följ inte den könssegregerade arbetsmarknaden, 3) nytänkande kombinationer. Malin framhåller Winnets Center of Excellence, som en samverkan mellan akademien och samhället, som en mötesplats för forskare, företagare och företagsfrämjare med en gemensam identifikation och lösning av problem, vilka leder till nya innovationsstrategier. Det gäller att se vilka branscher, som är regionens styrkor, det gäller att få delaktighet i regionen, enligt Malin.

Sofia Elwér, Umeå universitet, talade om jämställdhet och hälsa: ”Jämställdhet och hälsoupplevelser ur ett arbetsplatsperspektiv”. Hon berättade att Sverige har en av de mest könssegregerade arbetsmarknaderna i världen. Hennes avhandling handlar om genusrelationer inom äldreomsorgen, Workplace patterns in northern Sweden. Avhandlingen finns på Umeå universitets hemsida. Inom äldreomsorgen finns högra krav, låg nivå av inflytande och hög sjukskrivningsgrad. Man känner sig utanför organisationen, har låg status och bristande resurser.

Erik Rosell, Linnéuniversitetet, berättade om genomförda forskningsprojekt där entreprenörskap kopplats till sociala och samhällseliga målsättningar. Eriks nyligen gjorda avhandling handlar om interaktiva metoder och samverkan mellan olika grupper. I avhandlingen har nätverket SIP (Samhällsförändring i praktiken) www.sip.se undersökts. SIP arbetar med samhällsförändring, entreprenörskap och personlig utveckling. De arbetar med nya medier och ny teknik. Just detta arbetssätt har varit intressant att studera då det främjar det kreativa entreprenörskapet enligt Erik och då interaktion mellan olika grupper skapar nya meningsfulla projekt.

Charlotte Silander och Malin Henriksson, Linnéuniversitetet, berättade om sin studie: ”Bilder av kvinnors företagande i Kronobergs län”, som utförts på uppdrag av Winnet Kronoberg (se www.lnu.se, rapport, id-nr ISBN: 978-91-87427-18-3).

Christer Foghagen och Susanne Johansson, Linnéuniversitetet berättade om en planerad jämförande studie: ”Kvinnors möjligheter och villkor inom regional tillväxt och företagande.” De berättade om kvinnors företagande på Öland, som är mycket omfattande. Det finns främst inom turism och lantbruksnäringen. Företagande är ofta ett livsprojekt och bygger på platsbunden kunskap med lokala genuskontrakt. Kvinnor syns inte i företagandet i lika stor utsträckning, som mannen som står skriven för jordbruket och kvinnan har sitt företagande som en sidoinkomst.

Under dagen gavs tillfällen till möten mellan olika nätverk och interaktiv forskning, d.v.s. forskning som arbetar nära samhället och vill komma till nytta. Föredragshållarna kom från ämnen som statsvetenskap, medicin, företagsekonomi, kulturgeografi och konstvetenskap. Dagen avslutades med speed-dating där de deltagande fick tillfälle att diskutera hur man skulle kunna fortsätta att jobba vidare tillsammans. Se vidare under resultat sidan 13.

Dokumentation från dagen kommer att läggas ut på Winnet Kronobergs hemsida www.kronoberg.winnet.se

4.9 Digitalt entreprenörskap 2013-03-08

Ylb, Young ladies in business hade engagerat Annakarin Nyberg, internetforskare och Clara Lidström, bloggare till en föreläsning om digitalt entreprenörskap på Linnéuniversitetet. Winnet Kronoberg var medarrangör till denna. De visade hur social medier kan användas för att bygga starka varumärken, etablera kundrelationer och marknadsföra sig med sin egen tid som insats. Annakarin tog kontakt med Clara och har stöttat henne i att bygga upp sitt företag och Clara, (underbara Clara) försörjer sig numera på sin blogg. Föreläsningen lockade ett 120-tal besökare.

5. Jämställd tillväxt i Kronoberg – resultat

5.1 Öka tillväxtaktörers kunskap om kvinnors kompetens och hur denna kompetens kan användas för tillväxt

Länsstyrelsen och Resurscentrum vid Regionförbundet södra Småland har gjort liknande statistiska undersökning som Winnet Kronoberg. Resultatet finns i broschyrform **På tal om kvinnor och män 2012** (finns på Regionförbundets och Länsstyrelsens hemsidor för nedladdning under Publikationer) I denna presenteras bl.a. vilka som är de vanligaste yrkena för kvinnor och män i länet och för kvinnor är det vård och omsorg (24 %) och för männen säljare (6 %), ingenjörer och tekniker (5 %). Det presenteras också Egna företagare i länet efter näringsgren där man ser att kvinnor finns främst inom områdena kulturella och personliga tjänster och de flesta männen finns inom företagstjänster. Av kvinnor som är företagare i länet har 23 % ett eget AB och 39 % av männen har ett eget AB. Man har också sett på inkomst och där har en betydligt högre andel män (24 %) hög inkomst än kvinnor (8 %).

Statistiken presenterades vid konferensen Investering för tillväxt den 1 mars 2012 av Karin Hopstadius, Länsstyrelsen. Bl.a. framkom att män lever kortare men kvinnor är lite sjukare. Kvinnor har rätt mycket lägre medelinkomst än män. I Kronoberg gör vi ett väldigt traditionellt yrkesval. Bara 26 % av företagarna i länet är kvinnor. Uppvidinge kommun ligger dock på 7:e plats i Sverige.

I Winnet Kronobergs undersökning framkom att kvinnor doktorerar i traditionella områden som vård, omsorg och pedagogik. Det framkom också av statistik från Arbetsförmedlingen att kvinnor söker arbete inom dessa områden i huvudsak. Kvinnor studerar längre, men det är män som är överrepresenterade i ledande befattningar inom yrkeslivet.

5.2 Öka tillväxtaktörernas kunskap om hur de offentliga utvecklingsmedlen kan användas på ett sätt som gör att kvinnors kompetens utgör förutsättningen för projektet

På konferensen ”Forskning, företagande och praktik” den 6 december 2012 tog Charlotte Silander upp några av i svaren återkommande teman, nämligen att det är en traditionell region med en liten tjänstesektor och en könsuppdelad arbetsmarknad. Det finns en rädsla för att unga högutbildade kvinnor ska lämna regionen. Man är eniga om att det finns mycket att göra vad gäller jämställdhet och att jämställt företagande bör kopplas till tillväxt. Resultat från studien och också från den utökade undersökningen i tilläggsansökan finns på www.lnu.se rapport id-nr ISBN: 978-91-87427-18-3.

En kortversion med en sammanfattning av undersökningen har också gjorts och finns på www.kronoberg.winnet.se.

I undersökningen har man velat visa hur tillväxtaktörernas bilder av kvinnors företagande ser ut. Man har också kartlagt tillväxtaktörernas inställning till kvinnors entreprenörskap och kvinnors företagande som en tillväxtpotential. Dessutom har man sett på hinder och möjligheter för finansieringen.

5.2.1. Syfte och frågeställningar

Studien är en intervjustudie med syfte att undersöka upplevelsen av möjligheter och hinder hos länets olika tillväxtaktörer samt hos grupper av kvinnor som driver företag. Studien ska bidra med ökad kunskap som kan användas i arbetet med att främja kvinnors företagande i regionen.

Frågeställningar

- hur ser länets tillväxtaktörer på möjligheter och problem kopplat till kvinnors företagande i Kronobergs län
- hur ser kvinnor som driver företag i Kronobergs län på möjligheter och hinder för det egna företagandet
- vilka likheter och skillnader i bilder av kvinnors företagande finns hos tillväxtaktörer respektive hos kvinnor som driver företag
- vilka områden bör framtida forskning fokusera för att öka kunskapen om kvinnors företagande i Kronobergs län

5.2.2. Kvinnors företagande

9 av 10 företag i landet som drivs av kvinnor är tjänsteföretag med få eller inga anställda. Endast mindre investeringar krävs. Kvinnorna är yngre och mera välutbildade än män och mer än 2/3 vill växa. Kvinnor och män driver företag inom olika branscher. I Kronobergs län arbetar flest kvinnor inom vård och omsorg och flest män i tillverkningsindustrin. Länet är mycket traditionellt i denna struktur.

Kvinnor driver 21% av företagen i Kronobergs län. Frågan är varför kvinnors företagande är lägre än mäns, om kvinnor själva väljer bort företagandet eller om de hindras. I rapporten finns teorier om dessa frågeställningar. T.ex. om kvinnor är mindre riskbenägna än män. 70 % av företagen som drivs av kvinnor i länet vill växa, ändå finns uppfattningen att kvinnor inte vill expandera hos de intervjuade.

Kvinnor hindras, får mindre del av tillväxtmedlen och har svårare att få medfinansiering. Mot denna uppfattning står den traditionella bilden att 1) kvinnor inte söker medel 2) inte vill expandera 3) är i "fel" branscher.

Finansieringssystemen stödjer större investeringar, företag som vill växa, expandera och anställa. De mindre företagen, som drivs av kvinnor har svårare att få stöd. Kvinnor äger mindre än män. Kvinnor har inte heller de nätverk och arenor som män har och de har huvudansvar för hem och barn. Förebilder är viktigt. Information, som är utformad på rätt sätt är också underlättande. Kvinnorna efterlyser tydlig information, som kan ge stöd och hjälp såväl på nätet, som via personlig rådgivning.

5.2.3. Intervjuer med företagande kvinnor

Vid intervjuerna med kvinnorna har framkommit att det är viktigt att ha en familjesituation som stöttar.

Det diskuteras också om vad som är ett "riktigt" jobb? Ibland uppfattas det som kvinnor gör i sitt företag inte som något "riktigt" jobb, men kan då ses som ett viktigt komplement, något som män inte kan.

Männen rör sig ofta på världsmarknaden, kvinnor på den lokala marknaden, vilket påverkar växandet av kvinnors företag

Nätverkande tycker man i intervjuerna är mycket viktigt. Man kan ha inspirationskvällar och visa varandra vad man gör, vad som är på gång.

Mera information behövs om hur man söker pengar och vad som finns att söka.

Draghjälp, en mentor är också viktiga faktorer när man startar sitt företag.

Det är svårt med finansiering (medfinansiering) är en allmän uppfattning.

5.3 Öka kunskapen om medfinansieringsproblematiken hos tillväxtaktörerna.

I kontakt och diskussioner med kvinnliga företagare har kravet på medfinansiering visat sig vara ett hinder för kvinnor då de ansöker om ekonomiskt stöd för att starta företag, eller på annat sätt förverkliga en innovativ idé. Detta framför allt därför att kvinnor har låga inkomster och ofta saknar kapital eller ägarandel i egendom.

I samband med uppföljning och utvärdering av Projektet 'Jämställd tillväxt i Kronobergs län' har ett försök gjorts med att samla in statistik för kartläggning av problematiken kring medfinansiering.

Genom enkät och i vissa fall också intervjuer, har kontakt tagits med tillväxtaktörerna Regionförbundet södra Småland, Länsstyrelsen, Almi Kronoberg, Strukturfonden Småland och öarna, Vinnova, Leader Linné och Leader Sydost med förfrågan om statistisk information som kan tydliggöra problematiken.

Sammantaget visar bilden att det är svårt att få information och statistik, som på ett detaljerat sätt visar de problem kvinnor ställs inför då de ansöker om ekonomiska medel till att starta företagsverksamhet.

Vad vi genom kartläggningen närmare ville söka information om är de villkor som hänger samman med krav på medfinansiering. Därför har vi vänt oss till ovan nämnda tillväxtaktörer för att fördjupa kunskapen om hur ofta, i vilken utsträckning och på vilket sätt kvinnor har lyckats få finansiering till sin verksamhet eller företagsidé. Både i de fall krav ställs på medfinansiering och i de fall sådana krav inte har ställts.

Informationen som blev tillgänglig genom den statistiska kartläggningen hos tillväxtaktörer, visar på att kvinnor visar ett stort intresse för företagsfrågor, men förekommer mer sällan bland dem som är beviljade lån till att starta och driva företag.

De tillfrågade tillväxtaktörerna använder inte samma redovisningssystem för sin statistik. Vissa har sin statistik redovisad på nivå Kronobergs län andra endast på en nivå som berör ett större geografiskt område. Könsuppdelad statistik är inte alltid tillräckligt detaljerad eller redovisad på ett sådant sätt att det går att belysa en sådan fråga som medfinansiering. För att

få fram statistik över medfinansiering fördelat på kön måste man gå in och titta på varje enskilt ärende, vilket inte har varit möjligt. Tillväxtaktörernas konsuppdelade statistik, i nuvarande statistiska system, är inte med automatik tillgänglig för frågor som rör medfinansiering.

Detta leder oss till att det utifrån den information från tillväxtaktörer, som blev tillgänglig genom den rent statistiska kartläggningen, är svårt att redogöra för på vilket sätt som medfinansieringsproblematiken förhindrar utveckling av kvinnors entreprenörskap och innovationer.

5.3.1. Nätverk

Även under de nätverksträffar som arrangeras regelbundet av Winnet Kronoberg har frågan om medfinansiering diskuterats. Då har det genom de kvinnliga företagarnas berättelser framkommit att de haft problem med medfinansiering då de startade/driver sina företag.

I dessa samtal har det också framkommit att många av de kvinnliga företagarna är beroende av en fast och regelbunden inkomst vid sidan av för att känna trygghet i sitt företagande. Det kan vara en egen deltidstjänst utanför företaget eller sin partners fasta regelbundna inkomst.

5.3.2 Statistik

Vad vi kan utläsa av den generella statistiken från olika tillväxtaktörer är att kvinnor är representerade i lägre grad än män bland de som beviljats finansieringsmöjligheter till företagande.

Hos vissa av tillväxtaktörerna, såsom hos Strukturfonden Småland och öarna, Vinnova, Regionförbundet södra Småland och Länsstyrelsen beviljas finansiering inte bara till företagsprojekt utan också till andra verksamheter inom offentliga sektorn och civila samhället. Det kan vara projekt av typen byggnation, turism, kultur, kunskapsutveckling, industrikuster, infrastruktur, energi, miljö och tillgänglighet.

Almis statistik över sin affärsrådgivning visar att en hög andel av deras kunder är kvinnor.

Tabell. Antal kvinnor och män som deltar i affärsrådgivning hos Almi 1:a kvartalet 2012

Område affärsrådgivning	% kvinnor
Innovation och produktutveckling	31%
Nyföretagande	45%
Etablerade företag	58%
Totalt	48%

Almis statistik över beviljade lån ger följande bild:

Akkumulerat under året

Tabell. Antal beviljade lån för kvinnor och män per 2012-05-10

	Kvinnor	Män	Kvinnor & Män	Totalt
Antal	26	74	18	118
%	22%	63%	15%	100%

Bland de företagare som beviljats lån finns såväl enskilda kvinnor och män, som kvinnor och män i kompanjonskap.

Statistiken visar att andelen kvinnor är mycket lägre bland de som beviljats lån än bland dem som deltar i affärsrådgivning.

En av förklaringarna till detta kan vara att kvinnor, trots sitt stora intresse av att driva företag, har svårt att få fram kapital eller garantier till medfinansiering. En annan förklaring kan vara att kvinnors företagande är av mycket mindre skala än manligt företagande och därför inte anses ge tillväxt i företagandet, så att man vill växa eller anställa.

Vid intervju med Almi framgår att det finns också andra skäl till att kvinnor inte beviljas ekonomiskt stöd. Ett av skälen är att kvinnor kan komma med företagsidéer, som redan finns representerade av flera inom samma geografiska område. Hos Almi kan man få mikrolån, som är hela beloppet upp till 250.000 kr. Almi har också innovationslån upp till 300.000 kr där medfinansiering kan ske i egen nedlagd tid. Vid lån över 300.000 kr så måste medfinansiering ske på annat sätt.

I Länsstyrelsens landsbygdsprogram går mycket av pengarna till gårdsstöd och större investeringar av olika slag i jordbruket. Här är det nästan enbart män som söker.

Jordbruksföretagen är dock ofta gemensamma, men mannen står skriven för företaget och det är därmed han som söker. En mindre del går till små projekt där kvinnor är sökande.

Projekten måste här medfinansieras. Men, som enskild privat aktör söker man i allmänhet inte projektstöd utan företagsstöd och då krävs inte medfinansiering utan bara den privata insatsen men även detta är ju en finansiering, som man måste ha medel till.

I Leaders projekt kan medfinansiering ske i egen tid. Dessa projektmedel söks till största delen av föreningar av olika slag. Många av projekten är till för att utveckla landsbygden och det är svårt att hitta en könsuppdelning. Man får då undersöka varje projekt närmare, vilket inte getts möjlighet till här.

Vinnova, Regionförbundet södra Småland och Strukturfonden Småland och öarna lämnar medel till mycket stora projekt och de som söker är t.ex. kommuner, större företag, universitet, stora kluster för affärsutveckling. Vinnova fördelar också medel till regionerna, som de i sin tur kan fördela ut. För att se om de kanske hamnar hos något litet företag som drivs av en kvinna måste en större studie göras, som blir betydligt mera omfattande än vad som varit möjligt att genomföra för närvarande.

5.3.3. Studier om kvinnors företagande

Inom ramen för ett uppdrag för Winnet Kronoberg har en studie om kvinnors företagande genomförts av forskare från Linnéuniversitetet, (se www.lnu.se, rapport, id-nr ISBN: 978-91-87427-18-3) I rapporten från den studien redovisas ett antal exempel där kvinnor berättar om svårigheter de mött i samband med krav på medfinansiering. En av svårigheterna är att stödsystemen prioriterar företagare som vill utveckla sitt företag. Större företag, som ger tillväxt i länet har lättare att få medel. Kvinnor sägs befinna sig i ”fel” branscher och ”kvinnor har själva inte satt som krav att expandera eller göra stora investeringar”. Det förekom också en gammal förlegad bild hos rådgivarna att man inte kan tjäna pengar på ett tjänsteföretag, vilket påverkade viljan hos dessa att ge uppstartsstöd åt kvinnorna.

Enligt rapporten är 9 av 10 företag som drivs av kvinnor tjänsteföretag med få eller inga anställda. Det handlar om små företag där endast mindre investeringar krävs. Kravet på finansiering blir inte så stor och inte heller på medfinansiering.

Av rapporten framgår också att de företagande kvinnorna har ofta sitt ordinarie jobb inom vård, omsorg och sociala tjänster och sedan sitt företag vid sidan om. Färre kvinnor än män driver företag i Kronobergs län, 21 % av företagen drivs av kvinnor. Frågan är om kvinnorna själva väljer bort företagandet eller om de hindras på olika sätt i sina försök att starta företag.

Denna liksom tidigare studier visar att kvinnor väljer bort företagande, är mindre riskbenägna än män, att de får mindre av tillväxtmedlen och att de har svårare att få medfinansiering. Kvinnor vill ha kontroll i sitt företagande och de gör väldigt mycket själva, vilket kan vara en orsak till att de är mera försiktiga innan de satsar. En annan aspekt som lyfts fram i studien är att kvinnor missgynnas av att de flesta nätverk i samhället är manliga.

Flera företagande kvinnor säger att de är intresserade av att expandera. Andra vill växa i sitt företagande om möjligheter hade funnits. Av studien framgår också att det finns olika uppfattningar om varför företagande kvinnor inte expanderar; 1) kvinnor inte söker medel, 2) vill inte expandera, 3) är i fel branscher. Detta är något som bör utredas vidare.

Studien konstaterar också att kvinnor har svårare än män att finansiera sitt företagande p.g.a. att kvinnor statistiskt sett äger färre tillgångar än män. Det påpekas också att tidigare forskning har visat att kvinnor som är företagare fortsätter att ha huvudansvaret för familj och barn. De använder mera tid till hem och barn och därför blir deras förväntade vinst lägre. Det finns diskriminerande strukturer som en könssegregerad arbetsmarknad och en traditionell branschstruktur, enligt studien.

5.3.4. Projektiden

Den ursprungliga projektiden sträckte sig över 3 år, men beslutet om finansieringen avsåg 1,5 år. Den korta projektperioden medför att det i princip inte är möjligt att uppnå resultat i en sådan omfattande fråga vad gäller förändringsarbete inom jämställdhetsproblematiken. För att få en bättre överblick hur det ser ut vad gäller medfinansieringsproblematiken bör man

- 1) ta fram könsuppdelad statistik hos tillväxtaktörerna
- 2) göra regelbundna undersökningar om hur det ser ut vad gäller kvinnors möjligheter till att få medfinansiering
- 3) gå djupare in i problematiken vad gäller tilldelningen av medel

5.4. Enkätundersökning

22 kvinnor hade svarat och 8 män. De flesta var i åldern över 51 år. Det var en bra blandning mellan politiker, tjänstemän och de som jobbade inom kommun och länet. Nästan alla menade att kvinnor och män är lika kompetenta som företagare. De tyckte också att det var bra att satsa utvecklingsmedel på mindre företag. De ville gärna att det satsas på företagande på landsbygd. De anser att lönerna ska vara lika för kvinnor och män. De tycker att kvinnor är lika bra entreprenörer som män. De vill att kvinnor ska ha lika stor andel av utvecklingsmedlen. De anser att ett attraktivt län erbjuder samma möjligheter för kvinnor som för män. Svaren tyder på medvetenhet i jämställdhetsfrågan. Emellertid hörde t.ex. tillväxtaktörer på Länsstyrelsen och Landstinget av sig per telefon och vill inte medverka i enkäten. Orsaken till detta var att de tyckte att den var för ”vinklad” och att det framgick allt för tydligt vad vi var ute efter.

5.5. Konferens 2013-03-20 ”Genus, entreprenörskap och hälsa i ett lokalt och nationellt perspektiv

Inbjudan hade gått ut mycket brett, men trots detta kom inte så många till konferensen. Ett 30-tal deltagare från Regionförbundet södra Småland, Länsstyrelsen, Alvesta kommun, Drivhuset, forskare och studenter från Linnéuniversitetet fick emellertid tillfälle att lyssna till mycket intressant forskning. Tillfälle gavs också att i diskussioner komma fram till hur vidare arbete kunde ske. Många uppslag och idéer kom fram.

Vid slutet av dagen gjordes följande reflektioner:

- Enhetlig statistik är önskvärd
- Stödsystemen gynnar inte kvinnor, hur kan man påverka politiken kring det?
- Strategi för jämställdhetsintegrering i länet – hur kan den användas?
- Årliga konferenser, liknande denna är bra
- Hur gör andra – ta reda på mer hur det är på andra håll
- Kluster behöver utvecklas, såväl befintliga som nya
- Vi behöver en bredare definition av innovation
- Idéer och kraft behövs från kvinnor om sådant som man vill förändra
- Vi behöver veta mer om kvinnors företagande, t.ex. varför kvinnor inte startar företaget
- Strukturer behöver ändras – personligt – abstrakt – synen på entreprenörskap

6. Indikatorer

Förväntat antal egna aktiviteter 40. Utfall 52 med 51 män och 304 kvinnor.

7. Partnerskap

Partnerskap har bestått av projektets ledningsgrupp, företrädare för Linnéuniversitetet, LRF, ALMI, Sip/GrllTech, Regionförbundet södra Småland och dess resurscentrum, Länsstyrelsen, 2 företagande kvinnor, Länsbygderådet och Coompanion

8. Slutsatser

Kvinnor studerar längre, men det är män som är överrepresenterade i ledande befattningar inom yrkeslivet. Många högutbildade kvinnor lämnar länet eller har inte användning för sina kunskaper i sitt yrkesliv.

Kronobergs län är traditionellt yrkesinriktat med stor andel kvinnor inom vård och omsorg. 21 % av företagen i länet drivs av kvinnor. Ofta drivs företaget vid sidan om en ordinarie anställning. Finansieringssystemen stödjer större företag och gynnar företag som vill växa och som är teknikutvecklande. Kvinnor driver små tjänsteföretag, de har mindre förmögenhet än män och har svårare att få lån. De har också svårare att få fram medfinansiering.

Kvinnor har huvudansvar för hem och familj. De behöver hjälp och stöd i sitt företagande, särskilt i uppstarten. Kvinnorna efterfrågar mera och tydligare information och statistik. De vill också ingå i nätverk och arenor. Andra saker som efterfrågas är utbildning, kompetensutveckling, IT och sociala mediers användande, marknadsföring, mentorsskap och finansieringsmöjligheter.

Det finns uppfattningar om att 1) kvinnor inte söker medel 2) kvinnor inte vill expandera 3) kvinnor är i fel branscher. Denna uppfattning borde undersökas vidare.

Dessutom kan följande göras 1) ta fram könsuppdelad statistik hos tillväxtaktörerna 2) göra regelbundna undersökningar om hur det ser ut vad gäller kvinnors möjligheter till att få medfinansiering 3) gå djupare in i problematiken vad gäller tilldelningen av medel. 4) lyfta fram det dolda företagandet, 5) kvinnors syn på möjligheter och hinder 6) vilken betydelse har branschstrukturen, 7) platsbunden kunskap/lokala genuskontrakt

Samverkan med interaktiva metoder, att samverka mellan olika grupper, t.ex. akademien och samhället är ett sätt att skapa förändring och innovation.

Slutligen kan konstateras att det tar tid att ändra strukturer och attityder och ska det lyckas så är vi övertygade om att samverkan och de interaktiva metoderna, att arbeta i ett quadrupel helix perspektiv är en absolut nödvändig förutsättning.